

Jadwiga Wajszczuk

"Przeciwstawienie jako struktura
właściwa szerokim kontekstom",
Jadwiga Wajszczuk,
Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk
1971 : [recenzja]

Biuletyn Polonistyczny 14/42, 120

1971

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

/II/ WAJSZCZUK Jadwiga: Przeciwstawienie jako struktura właściwa szerokim kontekstom. W: O spójności tekstu. Praca zbiorowa pod redakcją M.R. Mayenowej. Oss. Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1971. IBL PAN. Z Dziejów Form Artystycznych w Literaturze Polskiej. T. XXI, s. 141-148.

Próba przedstawienia przy pomocy sformalizowanego zapisu rozczłonkowania treści tkwiących we fragmentach tekstów, w których działają napięcia nazywane związkami przeciwstawnymi. Najogólniej mówiąc, przeciwstawienie jest tu rozumiane jako "konflikt" możliwości i rzeczywistości. Jego inwariantny semantyczny model jest pięcioelementowy. Granice tej semantycznej całości /nawet jeśli nie wszystkie jej elementy są reprezentowane/ bardzo rzadko pokrywają się z granicami interpunkcyjnymi odpowiadającego jej zdania tekstowego. Najczęściej jej odpowiednikiem jest tekst gramatycznie wielozdaniowy. Gwarantem jego spójności wydaje się właśnie opisany układ zależności semantycznych.

BP/42

J.W.

/I/ WIERZBICKA Anna: Metatekst - w tekście. W: O spójności tekstu. Praca zbiorowa pod redakcją M.R. Mayenowej. Oss. Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1971. IBL PAN. Z Dziejów Form Artystycznych w Literaturze Polskiej. T. XXI, s. 105-121.

Przedmiotem analizy są różne formy splatania się w wypowiedziach językowych tekstu właściwego z tekstem o tekście, czyli metatekstem. W szczególności omawiane są w artykule takie zjawiska językowe, jak: 1. "metapleonazmy" /wyrażenia oparte na jawnym lub ukrytym "mówię"/; 2. wykładniki cudzej mowy /"podobno", "rzekomo"/; 3. środki służące dystansowaniu się wobec pewnych elementów wewnątrz zdania /"dosyć", "właściwie"/; 4. sygnalizatory tematu wypowiedzi /"co do", "jeśli chodzi o"/; 5. wykładniki związków między fragmentami wypowiedzi /"à propos", "nota bene"/; 6. sygnały następstwa i porządku logicznego /"po pierwsze", "z kolei"/; 7. wyrażenia ustalające ekwiwalencje lub quasi ekwiwalencje wewnątrz tekstu /"mianowicie", "np.", "tzn."/; 8. różnego typu rami metatekstowe: A. "powtarzam", "podkreślam"; B. "rozkazuję"; "proszę", "pozwalam"; C. "obiecuję", "protestuję".

BP/42

A.W.